

HARKINTAA KAHLAAJARANNOILLE

Rantalintujen pesimäkauden alkaessa toivomme jokaisen rannoille suuntaavan lintuharrastajan lukevan tämän viestin ja ottamaan siinä annetut ohjeet huomioon retkillään. Erityisesti viestin allekirjoittajat ovat huolissaan Perämeren rannikon uhanalaisten rantalintujen pesimämenestyksen turvaamisesta. Häirinnän vaikutukset ovat uhka rantakurvin, lapin- ja etelänsuosirrin sekä pikkutiiran populaatioille, mutta yhtä lailla huonosti suunniteltu ja ajoitettu oleskelu pesimäpaikoilla aiheuttaa tavallisempienkin lajien pesintöjen tuhoutumista. Viestin tarkoituksena on tiedottaa häirinnän negatiivisista vaikutuksista rantalintuihin sekä ohjeistaa minimoimaan häirinnän vaikutuksia. Emme usko yhdenkään lintuharrastajan suhtautuvan välinpitämättömästi lintujen hyvinvointiin. Kysymys on ennemminkin aukoista tietämyksessä, joita pyritään seuraavassa paikkaamaan. Esimerkkilajina häirinnän vaikutuksista käytetään Perämeren rantalintulajeista uhanalaisinta eli rantakurvia.

Suomen rantakurvipopulaatio ja lintuharrastajien aiheuttama häirintä

Suomen rantakurvipopulaatio on häviämisen partaalla. Populaation koko on laskenut 1990-luvun loppupuolen 12–15 parista viime kesän 3–5 pariin. Laji on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi. Rantakurvipopulaatiota on pyritty pelastamaan monin tavoin – ennen kaikkea lajin pesimäpaikkoja on pyritty pitämään yllä kasvillisuutta raivaamalla.

Rantakurvin pesintä on erittäin altis häirinnälle. Häirintää syntyy kaikenlaisesta ihmisen toiminnasta. Lintuharrastajien toiminta poikkeaa muista, koska lintuharrastajat hakeutuvat pesimäalueille nimenomaan lintujen takia. Häirintä voi olla voimakasta mm. bongauksetapahtumissa oli kyseessä sitten juuri rantakurvin tai jonkin muun rantakurvin pesäpaikalla tavatun lajin etsiminen. Rantakurvin suojelussa häirintää on aikaisemmin yritetty minimoida tietoja salaamalla. Tämä strategia on kuitenkin toiminut vain osittain, sillä monet kurvin nykyisistä pesimäpaikoista ovat varsin yleisesti tiedossa.

Pesimäpaikoilla liikkuminen

Monet rannoilla pesivät lajit ovat arkoja ja siten erityisen alttiita häirinnälle. Pesimäpaikoilla liikkumisen häiritsevää vaikutusta voi olla vaikea havaita, sillä monet lajit eivät varoittele haudonnan aikana lainkaan vaan häipyvät ensimmäisen varoitussään kuultuaan ruokailemaan.

Pesimäpaikoilla liikkuminen voi vaikuttaa lintujen pesintään monin tavoin:

- 1) **Pesien ja poikasten tallaantuminen.** Pesimäalueella liikuttaessa on pesien ja poikasten tallaantumisriski suuri, koska niitä on vaikea havaita suojavärien takia. Pesät ja poikaset ovat pieniä sekä usein osittain kasvillisuuden peittämiä.
- 2) **Munien ja poikasten kylmettyminen.** Pesimäalueella tai sen reunamilla liikkuminen saa aikaan yleisen hälytystilan lintuyhteisössä. Pelkkä alueen reunalla liikkuminen voi tällöin karkottaa emot pesiltään. Emot palaavat pesilleen tai poikastensa luokse vasta vaaratilanteen loputtua eli ihmisen poistuttua. Emon poistuminen pesältä tai poikasilta aiheuttaa munien ja poikasten paleltumisriskin, joten pitkä oleskelu voi tuhota pesinnän. Kylmällä ja sateisella säällä munat ja etenkin poikaset kylmettyvät erittäin nopeasti.
- 3) **Pesien ja poikasten saaliiksi joutuminen.** Häirintä voi lisätä myös poikasten ja munapesien alttiutta jäädä pedon saaliiksi. Emon yhtäkkinen ja/tai jatkuva liikehdintä pesällä auttaa petoja (varis, lokkilinnut ja nisäkäpedot) löytämään pesän. Poikasvaiheessa häirintä voi johtaa poikueiden hajoamiseen. Tiira- ja loppikolonioissa liikuttaessa häirintä saa aikaan sekasorron poikasten lähtiessä kävelemään, jolloin emot nokkivat toistensa poikasia.
- 4) **Munien hautautuminen hiekkaan.** Hiekkarannoilla kova tuuli saattaa haudata hautomattomat munat hiekkaan jo muutamassa minuutissa.

Varotoimet

Noudattamalla seuraavia yleisiä käyttäytymisohjeita, voidaan lintuharrastajien aiheuttaman häirinnän vaikutuksia minimoida merkittävästi:

- 1) Vältä pesimäpaikoilla liikkumista etenkin 1.5.– 30.7. välisenä aikana.
- 2) Kulje ainoastaan polkuja tai muidenkin käyttämiä reittejä pitkin.
- 3) Ota linnut huomioon käyttäytymiselläsi. Älä seisoskele pitkään samalla paikalla. Kulkemisen tulisi olla melko yhtäjaksoista: pysähdykset eivät saa olla lähekkäin tai kestää 10 minuuttia kauempaa. Sadesäällä tai kylmässä pesimäalueille ei tulisi mennä lainkaan!
- 4) Katso tarkkaan mihin jalkasi asetat. Rannoilla kannattaa kävellä vesirajassa tai matalassa vedessä. Näin vähennät tallaamisriskiä.

- 5) Tarkkaile koko ajan lintujen käyttäytymistä. Lintujen varoittelu on merkki pesinnästä. Varoittelun voimakkuus yleensä lisääntyy pesinnän edetessä. Näkyvästi varoitteleviin kahlaajalajeihin kuuluvat mm. punajalkaviklo, tylli, pikkutylli, meriharakka, kuovi, mustapyrstökuiri ja karikukko. Toisaalta monet lajit varoittelevat vain vähän tai eivät ollenkaan. Ne lentävät usein vain ruokailemaan. Hiljaisiin lajeihin kuuluvat mm. lapinsirri, suosirri, rantakurvi ja suokukko.

Kannattaa pitää mielessä, että lähes kaikkien rantaniityillä ja niittyjen rantaviivassa esiintyvien lajien voidaan suurella todennäköisyydellä olettaa olevan pesiviä toukokuun lopulta heinäkuun puolen välin tienoille asti.

Pyydämme, että lintuharrastajat ja lintumatkailuyrittäjät edistävät uhanalaisten lajien suojelua jättämällä niiden pesimäpaikat rauhaan rajoittamalla liikkumistaan tunnetuilla Perämeren kahlaajarannoilla. Uhanalaisten rantalintujen suojelun eteen on tehty paljon työtä.

Vastuu pesintöjen onnistumisesta ja lajien tulevaisuudesta on meillä jokaisella.

Teemu Lehtiniemi

Suojelu- ja tutkimuspäällikkö

BirdLife Suomi ry

Taina Kojola

Ylitarkastaja

Lapin ympäristökeskus

Ari-Pekka Auvinen

Suojelutoimikunnan puheenjohtaja

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry Oulun kaupunki

Marketta Karhu

Ympäristönsuojeluyksikön päällikkö

Pentti Rauhala

Suojeluvastaava

Kemi-Tornion lintuharrastajat Xenus ry

Risto Pöykiö

Ympäristöpäällikkö

Kemin kaupunki

Jorma Pessa

Suunnittelija

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

Veli-Matti Pakanen

Tutkija

Oulun yliopisto